

O B S A H

PŘEDMLUVA	9
1. ETIOLOGIE A PATOGENEZE NÁDORŮ	11
1.1 Úvod	11
V. B e k	
1.2 Molekulární mechanismy onkogeneze	12
P. H a u s n e r	
1.2.1 Nádor	12
1.2.1.1 Prostředky uskutečnění vývojového plánu.....	12
1.2.1.2 Regulace proliferace	13
1.2.2 Protoonkogeny a onkoproteiny	14
1.2.2.1 Experimentální detekce onkogenů	15
1.2.2.2 Nomenklatura	15
1.2.2.3 Růstové faktory významné pro onkogenezi	16
1.2.2.4 Receptory pro růstové faktory významné pro onkogenezi	16
1.2.2.5 Tyrosylové kinázy	17
1.2.2.6 Proteiny - G	17
1.2.2.7 Jaderné regulační proteiny	18
1.2.2.8 Antionkogeny	18
1.2.3 Poruchy genů kódujících onkoproteiny	19
1.2.3.1 Kvantitativní změny	19
1.2.3.2 Kvalitativní změny	20
1.2.3.3 Stanovení poruch protoonkogenů	21
1.3 Prokázané a potenciální etiologické faktory onkogeneze	22
V. B e k, P. H a u s n e r	
1.3.1 Fyzikální faktory	22
1.3.1.1 Radiační karcinogeneze	22
1.3.1.2 Jiné fyzikální faktory	23
1.3.2 Chemické faktory	24
1.3.2.1 Iniciace	24
1.3.2.2 Promoce - kokarcinogeneze	24
1.3.2.3 Léky v karcinogenezi	25
1.3.3 Biologické faktory	25
1.3.3.1 Viry	25
1.3.3.2 Ostatní infekce	26
1.3.4 Faktory životního stylu	26
1.3.4.1 Alimentární vlivy	27
1.3.4.2 Sexuální vlivy	27
1.3.5 Endogenní faktory	27
1.3.5.1 Genetické faktory	27
A. P e t r á k o v á, V. B e k	
1.3.5.2 Imunitní faktory	33
P. H a u s n e r	

1.4 Molekulární biologie invaze a metastazování	33
P. H a u s n e r	
1.4.1 Lokální invaze	34
1.4.2 Indukce stromatu	34
1.4.3 Metastazování	35
1.5 Doplnující vysvětlivky	36
2. BIOLOGIE NÁDOROVÉ BUŇKY	38
P. K l e n e r	
2.1 Základní poznatky cytokinetiky	38
2.2 Nádorový růst	40
2.2.1 Buněčná heterogenita nádoru	42
2.2.2 Velikost růstové frakce	43
2.3 Protinádorová imunita	44
2.3.1 Imunitní dozor	44
2.3.2 Selhání imunitních obranných mechanismů	46
3. PATOMORFOLOGICKÁ KLASIFIKACE NÁDORŮ	48
A. J i r á s e k	
3.1 Morfologické charakteristiky nádorů	48
3.2 Spolupráce patologa s klinikem	50
3.2.1 Klinicko-patologické korelace	50
4. PREKANCERÓZY (PREBLASTOMATÓZY).....	53
A. J i r á s e k	
4.1 Přehled nejčastějších prekanceróz	54
A. J i r á s e k, V. B e k	
5. EPIDEMIOLOGIE ZHOUBNÝCH NOVOTVARŮ	56
V. B e k	
5.1 Deskriptivní epidemiologie	56
5.1.1 Celospolečenský dopad nádorových onemocnění	58
5.2 Analytická epidemiologie	62
6. PREVENCE V KLINICKÉ ONKOLOGII.....	68
V. B e k	
6.1 Primární prevence	68
6.2 Sekundární prevence	69
6.3 Desatero zásad pro prevenci malignity	70
7. ZDRAVOTNÍ VÝCHOVA LAICKÉ POPULACE	72
V. B e k	
7.1 Vzdělávací činnost	72
7.1.1 Desatero varovných znamení	72
7.2 Výchovná činnost	73

8. OBECNÝ POHLED NA SYMPTOMATOLOGII NÁDOROVÝCH ONEMOCNĚNÍ	75
V. B e k	
8.1 Příznaky umožňující diagnózu ZN na první pohled	75
8.2 Příznaky ZN jako místní změny či následek místních účinků zhoubného bujení	76
8.3 Příznaky ZN celkové, většinou neurčité či nespecifické	78
8.4 Příznaky ZN jako projev akutního stavu	79
8.5 Příznaky ZN dané metastázami u kryptogenních nádorů	79
8.6 Paraneoplastické projevy a syndromy	80
9. AKUTNÍ STAVY V KLINICKÉ ONKOLOGII	82
V. B e k	
9.1 Obstrukce dutých orgánů a vývedných cest	82
9.2 Syndrom horní duté žíly	83
9.3 Srdeční tamponáda	83
9.4 Neurologické komplikace	84
9.5 Patologické fraktury	85
9.6 Trombotické a hemorrhagické komplikace	86
9.7 Metabolické poruchy	87
10. DIAGNOSTIKA NÁDOROVÝCH ONEMOCNĚNÍ	89
V. B e k	
10.1 Obecné aspekty	89
10.2 Přehled vyšetřovacích metod	90
10.2.1 Anamnéza	90
10.2.2 Fyzikální vyšetření	90
10.2.3 Speciální vyšetřovací metody	91
10.2.3.1 Zobrazovací vyšetřovací metody	91
L. V y h n á n e k, Z. D i e n s t b i e r	
10.2.3.2 Endoskopie	97
V. B e k	
10.2.3.3 Morfologické vyšetřování nádorů	98
A. J i r á s e k	
10.2.3.4 Biochemická vyšetření	101
J. Š t ě p á n	
10.2.3.5 Hematologické vyšetření	105
P. K l e n e r	
10.2.3.6 Imunodiagnostické metody	106
P. H a u s n e r	
11. PRINCIPY A VÝZNAM KLASIFIKACE NÁDOROVÝCH ONEMOCNĚNÍ V KLINICE (STAGING)	108
V. B e k	
11.1 Obecné aspekty	108
11.2 Klasifikační systém TNM	108
11.3 Klasifikace karcinomu děložního hrdla	110
11.4 Klasifikace hodgkinských lymfomů	114

12. TERAPIE NÁDOROVÝCH ONEMOCNĚNÍ	119
V. B e k	
12.1 Obecné aspekty	119
12.2 Jednotlivé léčebné postupy	120
12.2.1 Chirurgická léčba	120
12.2.2 Radioterapie	124
12.2.2.1 Současné zdroje ionizujícího záření a metody radioterapie	124
12.2.2.2 Radiobiologické předpoklady léčby zářením	128
12.2.2.3 Radiační léčba v praxi	131
12.2.2.4 Vedlejší účinky léčby zářením	132
12.2.3 Chemoterapie	134
P. K l e n e r	
12.2.3.1 Teoretické předpoklady účinné chemoterapie	134
12.2.3.2 Obecná pravidla racionální léčby cytostatiky	138
12.2.3.3 Přehled nejdůležitějších cytostatik a mechanismů jejich účinku	139
12.2.3.4 Nežádoucí účinky cytostatik	142
12.2.3.5 Rizika manipulace s cytostatiky u zdravotnic- kého personálu	143
12.2.4 Endokrinní terapie	144
P. K l e n e r	
12.2.5 Imunoterapie	145
P. H a u s n e r	
12.2.6 Podpůrná léčba	145
P. K l e n e r	
12.2.6.1 Infekční komplikace	146
12.2.6.2 Léčba algického syndromu	147
12.2.6.3 Léčba nežádoucích účinků protinádorové terapie	149
12.2.7 Neproověřené léčebné metody a jejich rizika	150
13. REHABILITACE ONKOLOGICKÝCH NEMOCNÝCH	151
V. B e k	
14. PSYCHOLOGICKÉ A SOCIÁLNÍ ASPEKTY V KLINICKÉ ONKOLOGII	155
H. H a š k o v c o v á	
14.1 Komunikace ve vztahu lékař a pacient	156
14.2 Co prožívá onkologický nemocný?	157
14.3 Otázka sdělování pravdy	159
14.3.1 Sdělení pravdy nemocnému	159
14.3.2 Sdělení pravdy příbuzným	162
14.4 Psychoterapeutické postupy	162
14.5 Péče o umírající	164
14.6 Spolupráce lékařů a klinických psychologů	166
14.7 Problematika psychické zátěže ošetřujících	167

15. DISPENZARIZACE V KLINICKÉ ONKOLOGII	169
J. A b r a h á m o v á	
15.1 Pravidla dispenzarizace	169
15.2 Cíle dispenzární péče	169
15.2.1 U prekancerózních stavů	169
15.2.2 Včasné zjištění recidiv a metastáz ZN	170
15.2.3 Včasné rozpoznání a léčba pozdních následků protinádorové terapie	170
15.2.3.1 Pozdní následky radioterapie	170
15.2.3.2 Pozdní následky cytostatické chemoterapie	171
15.2.4 Včasný záchyt druhého primárního nádoru	171
15.2.4.1 Karcinogenní následky radioterapie	172
15.2.4.2 Karcinogenní následky chemoterapie	173
16. PROGNOSTIKA NÁDOROVÝCH ONEMOCNĚNÍ	174
V. B e k	
17. POSUDKOVÁ ČINNOST V KLINICKÉ ONKOLOGII	176
F. N o v ý	
17.1 Obecné zásady posudkové činnosti	176
17.2 Posudková činnost u nemocných se ZN	178
18. ORGANIZACE ONKOLOGICKÉ PÉČE V ČSR	179
J. B a u e r	
18.1 Hlavní směry onkologické péče v duchu koncepce oboru klinické onkologie MZ ČSR	179
18.2 Onkologický program MZ ČSR a jeho cíle	180
18.3 Organizační struktura onkologické péče v ČSR	181
18.4 Vzdělávání v oboru klinické onkologie	182
18.5 Povinné hlášení novotvarů	183
19. ONKOLOGICKÝ VÝZKUM	185
Z. D i e n s t b i e r	
19.1 Definice a cíle onkologického výzkumu	185
19.2 Podmínky výzkumu	185
19.3 Formy výzkumu	186
19.4 Třídění lékařské vědy a onkologický výzkum	188
19.5 Vědecká informace a publikování výzkumných dat	189
STUDIJNÍ PRAMENY	191